

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, Milli Eğitim Bakanı Sayın Yusuf Tekin tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Kadim DURMAZ

Tokat Milletvekili

Türkiye’de derinleşen ekonomik kriz, yoksulluk ve gelir adaletsizliği, çocukların eğitim hakkını doğrudan tehdit eden bir sosyal yara haline gelmiştir. Ailelerin temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlandığı bu dönemde, çok sayıda çocuk okulu bırakmakta ya da eğitim sürecini terk ederek iş gücü piyasasına sürüklenmektedir. Bu tablo, yalnızca çocuk haklarının değil, aynı zamanda sosyal devlet ilkesinin de ciddi biçimde zedelendiğini göstermektedir.

UNICEF Türkiye verilerine göre, ülkemizde en az 720 bin çocuk, yani çocuk nüfusunun yaklaşık %4,4’ü çalışmaktadır. ILO ve UNICEF’in 2024 tarihli “Küresel Çocuk İşçiliği Raporu” ise dünya genelinde 138 milyon çocuk işçi bulunduğunu ve bunların 54 milyonunun tehlikeli işlerde çalıştırıldığını ortaya koymaktadır. Türkiye’de yapılan akademik araştırmalar, 15–17 yaş aralığındaki çocukların %15,6’sının iş gücü piyasasında yer aldığını göstermektedir.

Öte yandan Eğitim-Sen’in 2025 Eğitim Raporu, çocuk işçiliğiyle bağlantılı olarak okul terki oranlarının dramatik biçimde arttığını, yaklaşık 1 milyon 650 bin çocuğun eğitim dışına çıktığını vurgulamaktadır. Bu rapor, özellikle MESEM (Mesleki Eğitim Merkezi) uygulamalarıyla çocuk emeğinin “mesleki eğitim” adı altında ucuz iş gücüne dönüştüğünü, çocukların hem eğitimden uzaklaştığını hem de iş kazalarına açık hale geldiğini belirtmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF’in ortak hazırladığı “Sınıf Tekrarı, Okul Terki ve Örgün Eğitim Dışında Kalan Çocuklar Politika Raporu” da sınıf tekrarı yapan öğrencilerin eğitimden kopma riskinin çok yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Yoksulluğun, bölgesel eşitsizliklerin ve kırsal yaşam koşullarının derinleşmesiyle birlikte özellikle tarım bölgelerinde, mevsimlik işçilikle birlikte çocuk emeği görünür biçimde artmaktadır.

Tokat gibi tarımsal üretimin yaygın olduğu illerde, çocukların mevsimlik tarım dönemlerinde çalıştırılması yaygınlaşmış; okullaşma oranları düşmüş, eğitimden kopuşlar ciddi seviyelere ulaşmıştır. Bu durum, Tokat özelinde olduğu kadar, benzer sosyoekonomik profildeki tüm illerde çocukların geleceğini karartan yapısal bir sorun haline gelmiştir.

Oysa Anayasa'nın 42. maddesi açıkça "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz" hükmünü taşımaktadır. Buna rağmen çocuklar, ekonomik çaresizlik nedeniyle "çocuk işçiliği" tuzağına itilmektedir. Eğitim hakkının piyasa koşullarına feda edilmesi, Cumhuriyet'in en temel kazanımlarından biri olan fırsat eşitliği ilkesinin de fiilen ortadan kalkması anlamına gelmektedir.

Bu nedenle, okul terk oranlarının, çocuk işçiliğinin ve bölgesel eğitim eşitsizliklerinin tüm boyutlarıyla araştırılması; Bakanlık verilerinin kamuoyuyla şeffaf biçimde paylaşılması, çocuk emeğine dayalı "gizli iş gücü sisteminin" önlenmesi için somut eylem planlarının hayata geçirilmesi zorunludur.

Bu Bağlamda;

- 1- 2019–2024 yılları arasında Türkiye genelinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinde okuldan ayrılan öğrenci sayısı kaçtır? Bu sayılar cinsiyet bazında ve yıllara göre nasıl değişmiştir?
- 2- 2019–2024 yılları arasında Tokat ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinde okuldan ayrılan öğrenci sayısı kaçtır?
- 3- Aynı dönemde Türkiye genelinde okullaşma oranları (net ve brüt) ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde nasıl değişmiştir?
- 4-
- 5- Bakanlığınız verilerine göre, çocuk işçiliği nedeniyle okuldan ayrıldığı tespit edilen çocuk sayısı nedir? Bu çocuklardan kaç yeni den örgün eğitime kazandırılmıştır?
- 6- Ekonomik nedenlerle okuldan ayrılan çocukların tespiti ve eğitime dönüşleri için Bakanlığınız bünyesinde veri izleme sistemi veya eylem planı mevcut mudur?
- 7- Eğitim-Sen, UNICEF ve ILO gibi kurumların raporlarında yer alan çocuk işçiliği artışı karşısında, Bakanlığınızın yürüttüğü önleme, izleme ve müdahale programları nelerdir?
- 8- Ailelerin ekonomik güçlükleri nedeniyle çocuklarını okulda tutamaması sorununa karşı Bakanlığınızın uyguladığı eğitim destekleri (burs, yemek, kırtasiye, taşıma vb.) kaç öğrenciye ulaşmıştır? Bu desteklerin yıllara göre bütçesi nedir?
- 9- Bakanlığınızın, okul terkleri ve çocuk işçiliğiyle mücadelede Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve UNICEF Türkiye Ofisi ile yürüttüğü ortak eylem planları nelerdir?
- 10- Bu sorunların çözümü için 2025 yılı ve sonrası için planlanan bütçe artışı, yeni sosyal destek programları veya yasal düzenleme hazırlıkları mevcut mudur?